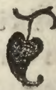
puericia: iudicantes magis Reipub. interesse, quomodo in uirili ætate regerentur, quàm in prima puericia, & longe plus ualere rectam educationem atq; institutionem, quàm bonas leges, quia leges delicta admissa puniant, uerum bona institutio prohibet, ne quid pœna dignum committatur.

Haganoæ, ex officina Seceriana. Anno salutis M. D. XXXIII. die 19. Mensis Martij.

PETRI BEMBI

BENACVS

AVGVSTINI

BEATIANI

VERONA

CVM GRATIA

ET

PRIVILEGIO.

PETRI BEMBI
PATRICII VENETI
BENACVS

Nuntius ut uitreas Benaci uectus ad undas
Muscoso subter pendentia fornice tecta,
Atq; Dei lætis impleuit uocibus aures,
Aduenisse diem, quo formosissima terræ
Ausoniæ Verona sacris, templisq; regendis
Demissum cœlo et magnis uirtutibus auctum
Acciperes iuuenem, qualem tu te ipsa petebas,
Forte Pater gelido Nymphis permistus in antro
Tunc iacuit cubito innixus, cui candida Sirmo
Docta lyræ digitis percurrere fila, canebat
Carmen quod totidem numeris Gardeq; Saloq;
Reddebant, sol æstiuos circunuagus orbes
Axe terens, medio currum librabat olympo.
Ergo auidis allata deus postquam auribus hausit,

Promissosq; olim fatis sibi lætus honores
Agnouit, tangens hærentem uligine barbam
Demulcensq; manu, iussit uicina uocari
Flumina, conueniunt nitidis Ticinus in undis
Piscosusque altas inuoluens Lambrus arenas
Et pulcher cursu, fœcundansq; Ollius arua
Deductus riuis, et cultos Abdua campos
Amne secans, flauo ripasq; interlitus auro.
Tum rapidus fluuioq; Atesis spectandus amœno,
Populiferq; Padus genitor, qui flumina centum
Ipse suo accipiens uasto latissimus alueo
Vbera terrarum cursu per pinguia lapsus
Portat, seq; mari septenis amnibus infert.
Quos tunc, atq; alios uelatus arundine crinem
Mintius excepit uenientes limine primo
Obuius, atq; in tecta parentis saxea duxit
Lætifico cordis non celans gaudia uultu.
Qui simulac udos posuere sedilibus artus
Crystallo rigida fultis, et iaspide glauca,

Continuo Nymphæ menſas ante ora Deorum
Speluncæ in medio niueis mantilibus alte
Conſternunt,dapibuſq; onerant,dictæaq; plena
Vina ferunt,referuntq; manu, caliceſq; madentes
Præcingunt myrto atq; implexis flore coronis
Purpureoq; roſæ,Medorumq; arboris albo,
Medorum quondam,ſed quæ nūc plurima lætas
Benaci ueſtit ripas,non illa caduca
Fronde uirens,ſuauiq; auras permulcet odore.
Poſt ubi prima quies epulis,Deus ipſe magiſter
Vndiſoni domitorq; lacus,præſentia circum
Numina reſpiciens,his uocibus ora reſoluit.
Quod uotis totiens nequicquam optauimus unum
Vobiſcum Diui,fauſto nunc ſydere luces,
Voluentes luces fatorum,orbiſq; miniſtræ
Aduexere,uehit pleno bona copia cornu,
Largaq; pomifera prætendit munera dextra.
Quare uos primo longæui a ſemine mundi
In mare cæruleum prono labentia curſu

Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Flos etenim iuuenum longa formidine sæcla
Perdita qui soluat, quiq; importuna malorum
Agmina tot, belliq; faces, quas uidimus ipsi
Bactra ultra, Thylenq; ultra, Scythiamq; releget,
Quiq; urbes, quiq; arua colat, ioue missus ab ipso est.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Hic primum miseris uiduatas ciuibus urbes
Accipiens, uacuosq; suis cultoribus agros,
Replebit numerum exæquans, augensq; priorem,
Oppidaq; ingenti multum quassata ruina,
Prostratisq; solo late mœrentia tectis
Restituet, pulchroq; dabit splendescere uultu.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Magno nanq; pij iuuenis deuinctus amore
Hethruscus Pater, excelsas qui Tybridis arces
Possidet, et nutu Romanum temperat orbem,
Illius eximias Virtutes, claraq; docti
Ingenij monumenta, et sancti pectoris artes

Suſpiciens, obitoſq; inuicto corde labores,
Hoc dedit, has illi rerum permiſit habenas.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Quid memorem ut tener, et primæ ſub flore iuuentæ
Ingentem ad ludum properauerit auſpicibus Dis,
Indole dein quanta nixus, quam fortibus auſis,
Robore ceu firmo uentorum flamina quercus,
Aut ſcopulus fluctus ſaxo excurrente marinos,
Sic undas rerum excipiens, et plena pericli
Multa diu caſus uictor ſuperauerit omnes.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Sæpe illum abruptis in uallibus Apennini
Verſantem, luctantis equi cum frangeret armos,
Et glomerata uiam obſtrueret nix æthere ab alto
Pœninas uel per fauces, tractuſq; uolantem
Aerios ſummo miſeratæ e uertice Nymphæ
Optauere, graues cohiberent nubila nimbos.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Sæpe illi ad magnos Reges mandata ferenti

Astitit unigena proles Iouis, ut bona mater,
Vt mater bona, quæ caro timet omnia nato,
Et cupit in duros comitem se se addere casus.
Tum pueri mirata oculos et uerba loquentis,
Ipse meas arteis iam nunc tibi dixit, habeto.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Testis adest triplices magnas discreta per oras
Fluuiorum, nemorumq; ferax pecudumq; uirumq;
Gallia, non auri, pictæ non indiga uestis,
Diuersosq; iugo ad uentos, interq; cadentem
Surgentemq; diem longo protenta Pyrene,
Altis quæ geminas despectat cornibus undas.
Tum dictis, factisq; potens illa inclyta bello
Lataq;, et in latas Hispania dissita terras.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Hæ nam te insolita orantem, auersasq; suorum
Flectentem Regum mentes Giberte uidebant,
Acceptos conuersa sonos, cum uocis imago
Redderet, et dociles iterarent nomina ripæ.

Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Testis et Hadriacus paruo qui flumine Rhenus
Lambit humum, testis thuscis haud maximus undis
Maior prole uirum et diuinos Arnus honores
Promeritus, cœlum Diuisq; recentibus augens,
Pulchros qui colles, pulchramq; interſecat urbem,
Gens quorum imperio diſpar, nec legibus æqua
Illius in ſtudijs iandudum et amore quieſcit.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Tu uero, tu Roma tui genus ecquod alumni
Iam non curarum, non commemorare laborum
Vna potes? tolle egregium per ſacula nomen,
Tolle decus, daq; alta uirum uolitare per ora.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Quantum Trinacriæ uertex ſe ſuſtulit Aetnæ,
Aut cinctus ſtellis Atlas, aut Caucaſus ingens,
Tantum clara uirum Romæ ſe nomina tollunt.
Illa nouos tibi cœleſtum conceſſit honores
Antiquis cumulans, at tu præſentia ſæcla

Firmabis, ueterumq; abolebis damna malorum.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Ecce tibi læto uestit se gramine tellus,
Et tibi sylua comas nutrit, tibi pabula surgunt,
Fœcundus mites implet tibi pampinus uuas,
Palladis et nigrum tibi ducit bacca colorem.
Tum spisso quē rete trahas, uel arundine longa
Flexiuagus nostris crescit tibi piscis in undis.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Accipe, quæ tibi Parnassi de colle sorores
Dona ferunt, sacram Lauri de fronde coronam,
Et plectrū, et Cytharā, scriptasq; ab Apolline chartas
Aeternum quas ediscant, celebrentq; minores.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Vt Phœbo, utq; Ioui confectis Græcia lustris
Sacra olim, et pleno posuit certamina campo,
Sacra tibi, ludosq; tibi sic Italia tellus
Instituet, sic illa tuo de nomine dicet.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.

Accipe, quæ calathis porgũt tibi munera nymphæ.
Luteolum Calthæ florem, Casiamq; uirentem.
Liliaq;, Violasq;, et purpureos Hyacinthos
Haud porxisse prius poterant. bella, impia bella
Pertulimus, dulces et deformauimus agros.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
Vt cum lætiferos accendit Syrius ignes,
Riuus aquas, hortus flores, pratum inuidet herbas,
Ipsa suos sitiens fœtus non educat arbos,
Intereunt fruges siliqua labente perustæ,
Arua colit nemo siccis arentia glebis,
Vomeris et durum non admittentia dentem,
Cuncta iacent nimio cœli contusa calore,
Tristia sic nostris aderant prius omnia terris.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
At postquam lætos effudit Iuppiter imbres,
Riuus aquas, hortus flores, pratum explicat herbas,
Ipsa uiret tellus, ripæ, collesq; nitescunt,
Frondescit nemus omne, et gratas sufficit umbras.

Ruris turba Deam uenerata ligonibus udam
Vertit humum, et putres exercet uomere campos.
Cuncta uigent cœli fœcundis roribus aucta,
Nostras sic iocunda manent nunc omnia terras.
Voluite maiores uaga flumina, uoluite lymphas.
At uos septem fœlicia culmina montes,
Tuq; Pater Tyberine, tuum qui flumen olympo
Deuehis, hunc olim uobis, multosq; per annos,
Sit satis o tenuisse, meã mihi iam date partem.
Ipse dabo multis, ne sint mea gaudia sola,
Et tandem nostris Iuuenem concedite terris.

Augustini Beatiani Epigramma
ad Petrum Bembum.

Ex animo quoniam Gibertum diligis, atq; hunc
Aequari cœlo laude merere putas,
Immensum eximio Iuuenis lætatus honore,
Nescio quid solito grandius ore sonas.

Et peream, ueterum nisi tu contendere sæclis
Nostra iubes, Veneti gloria Bembe maris.
Quam bene, non alio Gibertus carmine dici,
Hoc alius nemo carmine dignus erat.

Eiusdem ad Io. Matthæum Gibertum
Episcopum Veronensem.

Multa Deum humano generi tribuisse uidemus,
Nunquam hominis poterat quæ meruisse labor.
Innumeras ideo positas sibi possidet aras,
Et Deus in toto cernitur orbe coli.
Tu quoq; cum meritis dederis mihi plurima nullis,
Quis Giberte mihi te neget esse deum?
Dicere sed nostra hoc si relligione uetamur,
Supra hominem certe te coluisse licet.

Eiusdem.

Altera lux Medicum, nutu qui temperat orbem,
  Nec uirtutis habet præmia digna suæ,
Signatum summo te cunctis lætus honore
  Prætulit, et meritis non tamen æqua dedit.
Nec dabit, ut tribuisse tibi uelit omnia magnus
  Hic Giberte Deus, cui dare tanta licet.
Finge tuos tamen æquari mercede labores,
  Quo faciat fidei non habet ille satis.

Eiusdem.

Quam debere putem tibi, si Giberte requiris,
  Quantum animo, atq; anima me dare posse datur.
Verum animo atq; anima, quando tibi reddere quantum
  Debeo, non ullo tempore posse puto,
Saltem aliqua ut meritis referatur gratia tantis,
  Hunc tu iure tuo sume animum, atq; animam.

AD CLEMENTEM VII. PONT. MAX.

AVGVSTINI BEATIANI

VERONA

Magne Pater, regere imperio cui Tybridis arces,
Et datur immensum sacris terroribus orbem
Concutere, atq; minis pauidas compellere mentes
Huc, illuc hominum monitis parere negantum,
Ex quo iam nostras impleuit nuntius aures
Tot fracta, tantisq; tuis uirtutibus omni
Inuidia, ad sacræ lectum moderamina puppis,
Debita iandudum, te celsa in sede locatum,
Tergemino Augustum caput irridiasse Tiara,
Protinus exorta assueto maiora sonabant
Gaudia per populos, imisq; illapsa uoluptas
Pectoribus, curarum obliuia grata ferebat.
Principe te rediisse fidem, rediisse uidebant

Iustitiam, terris tanto post tempore uisam.
Spes erat exhaustam post tot fera funera Martis,
Postq; tot auectas externo milite prædas,
Principe te Italiam extinctis requiescere bellis,
Posse, et in antiquas se rursum extollere uires.
Quis tot præterea populis, regnisq; superbum
Detentorem Asiæ iam cælo, undisq; minantem
Audeat insurgens bello tentare, queatq;,
Tu nisi Dux uenias, authorq; in prælia Reges
Concordes stabili firmatos fœdere ducas?
Gaudebam hæc animo reputans, sed publica præter
Priuatim ipsa tamen nil quo lætarer, habebam,
Cum sponte egregium iuuenem, uirtutibus auctum,
Illustrem ingenio, insigni pietate decorum,
Præstantemq; animi, qualem non ulla tulere
Sæcula, nulla ferent, nostris qui rite, modoq;
Præsideat sacris, possit qui nostra tueri
Commoda, tale nihil nobis sperantibus offers.
Scilicet hoc unum est, quo uulnera nostra coirent,

Quoq; habeat felix tandem fortuna regressum.
Quæ flammæ tulerint, inimicus et hauserit ensis,
Dum fera tempestas nostros sæuiret in agros,
Nota tibi, et nostro reor ingemuisse dolore.
Maxima sed lapsis tribuis solatia rebus,
Hunc præesse meis talem cum ciuibus ipse
Nil poscentem amplo iuuenē dignatus honore
Iussisti, et Venetas decorasti præside terras.
Cui simulac ingens te concedente potestas
Obtigit, ac subijt tantarum pondera rerum,
Dulcius, aut illustre magis nihil esse putauit
Quam dare diuitias, et magna merentibus ultro
Præmia, quærendiq; animos exoluere curis.
Præsertim cordi quibus est, inuisere sedes
Musarum, ambitione procul, studijsq; Mineruæ
Altius innixos laudata per otia uitæ
Vsq; sub extremum pulcro se offerre labori.
Aspice doctorum numerum, qui casta frequentant
Limina certatim Iuuenis, Parnassia tanquam

In dubijs responsa petant, prudentia uerbis
Illius est, et tanta fides, ea gratia fandi,
Vt nil unquam hominum audierint exactius aures.
Quodq; magis mirum est, tota tibi mente receptum,
Dilectumq; adeo, tumidum præcordia regno
Nil quicquam quod non deceat, fecisse uidemus.
Tu licet inuidiam super his, hosteSq; requiras.
Ergo hunc præpositum nobis, ubi numine diuum
Fama tulit, iam candidius splendescere soles,
Dulcius ire dies cœpere, et gramine campus
Vestiri insueto, tellusq; effundere flores
Visa nouos, quos nulla prius conspexerat ætas,
Ipsa etiam arua situ posito ridere, comasq;
Siluarum ætherias tractare licentius auras.
At genitor uitreo Benacus flumine, gaza
Regali decorat pendentia pumice tecta,
Conuocat huc nymphas, uicinaq; flumina, mensasq;
Instruit, atq; una dapibus uescuntur opimis.
Curribus hinc, agitant animos ubi gaudia, uecti,

Mille cient uarios ſpatioſa per æquora ludos.
Dumq; cient, ſpectant præſtanti corpore nymphas.
Quarum præcipuos oſtentat uultus honores,
Aetheriumq; decus. ueteres hic ſuſcitat ignes,
Concipit ille nouos, nec dum bene ſuetus amori
Ingemit, et medijs uri miratur in undis.
Interea crebris reſonat clamoribus æther,
Splendida dum paſſim Clementis nomina læto
Omine concelebrant, et cœlo laudibus æquant.
Mox Gibertum omnes contenta uoce ſalutant,
Atq; ſua ut ueniat uiſurus regna precantur.
Clementem ingeminant, Gibertum littora reddunt,
Turbantur fremitu fluctus, colleſq; reſultant.
Hoc igitur refero ingentes tibi nomine grates
O decus, Auſoniæ ſpes o fidiſſima gentis.
Verum etiam his unum, iuueni quæ magna dediſti,
Vnum oro adijcias, roſeo inſignita galero
Tempora fulgentem nobis pater optime mittas.
Inſignes iuuenis mores, ſanctiſſima uitæ

Acta suæ nosti, totiens expertus amorem,
Ingenium totiens spectatum rebus agendis.
At tibi quam fidus fuerit, quam pectore constans
Læta recessisset cum iam fortuna, fatentur
Augustus Cæsar populi moderator iberi,
Quiq; regit toto diuisos orbe Britannos.
Quos simul eloquij dulcedine mulsit, utrosq;
Protinus æterno addictos tibi fœdere iunxit.
Quos æstus animi? quos pertulit ille labores?
Mutatis cum uectus equis sæuissima Rheni
Frigora, Belgarumq; niues, uastiq; procellas
Aequoris, et uitæ manifesta pericla subiret.
Hæc meritis iuuenis, precibus da munera nostris,
Neue negare queas, tibi sunt exempla senatus
Adriaci proceres. Viden huic ut pectore toto,
Toto animi affectu assensum tribuere petenti?
Qui licet hoc possint tibi concessisse uideri,
Sic te oculis gestant, tua sic decreta uolenti
Accipiunt animo, magnum tamen omnibus, illum

Vndiq;,et omnigena iuuenem uirtute micantem
Allicere officijs,ac promeruisse putarunt.
Præcipue Venetis Grittus qui præsidet oris,
Quo nec consilio melior,nec iustior unquam
Sceptra tenere manu potuit,rerumq; potiri.
Cuius tanta uiget maiestas regia uultu,
Tantus honos,ut non alia grauitate sedentem
In solio rear ætherio dare iura Tonantem.
Nouit enim patriæ imperio concordia tecum
Commoda quanta ferat,necnon te nouit amico
Quid sperare queat,trepido cum ardere tumultu
Contingat latium,uel si terraq;,mariq;
Terreat Illyricas Turcarum exercitus urbes.
Non tanto aspiciam Venetos terrore solutos
Iustitia,et placida populos in pace tueri,
Nil nisi tuta suis meditantes otia terris?
Tu potes hoc cœlo Clemens demissus ab alto;
Vt regeres rite unus relligionis habenas,
Quam fœde oppressam,rabidoq; sub hoste labantem

Suſtentare diu propria uirtute ualeres.
Tam pia quis duce te, quis te tam ſancta iubente
Induere arma neget, certæq; occumbere morti
Si ſit opus? cum ſic decus immortale per orbem,
Acquiratq; ſibi ſtellantis gaudia regni?
Hic ubi fortunæ uis deperit improba, nec ius
Vllum habet in nobis duri uiolenta fati,
Atq; dies ubi nulla datum quæ finiat æuum.
Tu modo rumpe moras, et iam fer pectus in hoſtem.
Ire iube inſtructas acies, et prælia poſcant,
Neue animum, regis memorata potentia frangat.
Nos adeo (ſit fas nos dicere uera) tremendum
Fecimus ignaui, tot digna, indigna relatu
Qui tulimus, nec quicquam animos iniuria mouit
Degeneres, nil iam antiquæ uirtutis habentes.
Ergo tempus erit, cum uicto ex hoſte triumphos
Inclyta te niueis inuectum Roma quadrigis
Ducere ſublimem ad ſacrata palatia cernat,
Curarum, atq; impendentis ſecura pericli.

Tu uero interea iuuenis, quem clara ſub alta
Sydera fama uehit, fotum applaudentibus alis,
Cuius Caſtalidum chorus, et meditatur Apollo
Egregium decus æternis intexere chartis,
Siue paras animum in ſolitas demittere curas
Principis eximij, quocunq; ut tempore gratus
Muneris accepti, gratus uidearis honorum,
Siue tibi oblatas manis inuiſere gentes,
Veronamq; tuam, quæ dij precor omina firment,
Nos, in te ſolum qui lumina iecimus, in quo
Noſtra ſalus poſita eſt, ſpes et fundauimus omnes,
Excipe tot ſæuis bellorum fluctibus actos,
Atq; tuos feſſo ſubeuntes remige portus.

